

Stručni rad

OBOGAĆIVANJE NASTAVE I POUČNO RASTEREĆENJE

Vanja Lebar Varga

OSNOVNA ŠKOLA ŠALOVCI, SLOVENIJA

Sažetak:

U ovom članku predstavljam suvremeni pristup nastavi koji istodobno potiče učenje i smanjuje opterećenje učenika. Svakodnevna nastava, kao i prošireni program, traže nove pristupe radu s učenicima koji su usmjereni na postizanje zajedničkih ciljeva. Pet područja zajedničkih ciljeva koji nas povezuju obuhvaćaju: 1. jezik, građanstvo, kulturu i umjetnost, 2. održivi razvoj, 3. zdravlje i dobrobit, 4. digitalnu kompetentnost i 5. poduzetnost. Učenici sve rjeđe promišljaju samostalno, a sve češće traže odgovore uz pomoć umjetne inteligencije, pritom sve manje priznajući autoritet učitelja i roditelja. Čini se da su im potrebni nadahnuće, motivacija i sve više poticaja. Potrebni su im kako smisao tako i vlastiti interes. Sve navedeno ima učinka ako primjenjujemo znanje, čak i onda kada ga steknemo uz pomoć umjetne inteligencije. Kad upoznamo svoj način učenja, stječemo više samopouzdanja i lakše postizemo svoje ciljeve. Naše se samopouzdanje povećava, a time rastu i mogućnosti za vlastitu budućnost. Za inspiraciju predstavila sam ideju misaonih igara, a kao izazov potaknula učenike da primijene stečeno znanje o tehnikama pamćenja. Mali koraci postupno su nam omogućili da u sebi probudimo stvaralaštvo i kreativnost, koje smo potom iskoristili u prilog uspješnog i zabavnog učenja. Probudili smo svoj uspavani um, koji je inače naviknut samo na primanje informacija, a ne na nužno kritičko razmišljanje. Svaki je učenik otkrio nešto o svom načinu učenja i stekao znanje koje će mu dugoročno pomagati.

Ključne riječi: um, tehnike pamćenja, pristupi učenju, kreativnost

1. Uvod

Prije provođenja radionica s interdisciplinarnom suradnjom u završna tri razreda škole postavila sam si istraživački problem, koji ću ovdje pokušati jasno definirati u dvije rečenice:

Uporaba, a ne zlouporaba. Kreativnost, a ne destruktivnost.

Riječ je o suprotnostima koje se ne privlače, a učenici toga postaju svjesni u završnim razredima osnovne škole. Dok razmišljaju o izboru srednje škole, neki pomisle kako bi bilo lijepo da u tom trenutku imaju bolje i ljepše ocjene. Šteta je što sami sebi postavljaju preniske ciljeve i prebrzo se zadovoljavaju. Ne pada im na pamet da se sitnim trikovima može postići mnogo toga.

Zapažanja koja navodim u članku služe isključivo kao inspiracija da pokažem kako učenje može biti zabavno, i kako tek može biti zabavno kada se pokažu bolji rezultati, jer mozak postaje učinkovitiji, a um aktivniji. Za vidljive rezultate nije potrebno ulagati velik napor.

Kako onda možemo obogatiti nastavu i poučno rasteretiti učenike završnih godina igrama riječima i tehnikama učenja?

2. OBOGAĆIVANJE NASTAVE I POUČNO RASTEREĆENJE

Radionice se temelje na znanju i literaturi o tehnikama pamćenja. Sakupljene su u opsegu koji omogućava da više puta izazovete vlastiti um. U nastavku predstavljam dio spomenute teorije suvremenog pristupa učenju. On svakako doprinosi poučnom rasterećenju, a žao mi je što se u školama ovakvim novitetima ne posvećuje više vremena jer ih jednostavno ima previše. U spomenutim sam tehnikama predstavila ideju misaone igre i prije svega pozvala učenike da primijene znanje o različitim tehnikama pamćenja koje smo, u mnoštvu tehnologija i novih internetskih alata, možda i zaboravili. Pomažu nam da se kritički služimo tehnologijom, probudimo svoj uspavani um, koji je navikao samo čitati, a ne i razmišljati, i naučimo razmišljati svojom glavom.

2.1. TEHNIKE PAMĆENJA ČINE UČENJE ZABAVNIM

Na nastavi slovenskog jezika u 8. i 9. razredu smo, u suradnji s učiteljima, pripremili zabavan sat posvećen tehnikama pamćenja.

2.1.1. NA NASTAVI SLOVENSKOG JEZIKA

Kratka prezentacija tehnika pamćenja [1]

1. FONETSKA ABECEDA
2. RAZMIŠLJAMO U SLIKAMA
3. KOMBINACIJE BROJKI I SLOVA
4. UTISKIVANJE RIJEČI
5. VJEŽBE S PAROVIMA RIJEČI

6. POPIS RIJEČI
7. LOKUS
8. TIJELO KAO PODRŠKA PAMĆENJU
9. DŽEPNI TRIK
10. PODSJETNIK NA LISTIĆU
11. RIME I BESMISLICE
12. METODA BESMISLICA

Svaku tehniku na radionici povezali smo s učenjem za školu. Za početak sam sama pripremila recital od 150 riječi koje sam naučila napamet i izgovorila. Nabrojala sam ih tako da su učenici mogli čuti da sam ih zapamtila pomoću predstavljenih tehnika pamćenja. Prvo sam ih nabrojala od A do Ž, a zatim predstavila parove i suprotnosti. Uvela sam u igru sinonime, hiponime i hiperonime pomoću prefiksa, zatim sam se pozabavila događajima, praznicima i posebnim prigodama npr.: praznici, sport i kuhanje te sam tako dobila recital oblika riječi u mojem primjeru prezentacije okazionalizama pripremljenom za ovu radionicu, koji je obuhvatio 150 riječi.

Učenici su aktivno slušali i na kraju naveli koje su tehnike pamćenja prepoznali tijekom nabiranja. Nastava slovenskog jezika se tako ispreplela s igrom riječi koju sam pripremila u nekoliko dijelova. Skupinu riječi nazvala sam „BesedoVanja“ (beseda: riječ; besedovanja: uriječavanje) i ona je poslužila kao primjer za razumijevanje pojma koji su učenici upravo usvajali na nastavi. Ponovili smo gradivo o tvorbi riječi iz prethodnih godina, uključujući sinonime i hiperonime, dok su učenici upoznali novi pojam, tj. okazionalizam, te pomoću gradiva o domaćim riječima i posuđenicama potražili paralele s gradivom za 9. razred.

2.2. NA NASTAVI GEOGRAFIJE

Odaziv učenika bio je općenito dobar, pri čemu su se javljali oni koji su već razvili svoje uspješne metode učenja. Istaknuli su da su glavne gradove Europe već naučili sami, dok smo razgovarali o tehnici učenja nazvanoj PAROVI. Tom smo prilikom dogovorili interdisciplinarnu suradnju na nastavi geografije. Učenici su se zatim okušali u kvizu Europske države i države svijeta, u koji smo uključili i dio s pitanjima o zastavama.

U sklopu tehnika pamćenja pripremili smo kao primjer tehnike učenja čudesnu formulu koja pomaže pri učenju 27 država Europske unije po abecedi. Formula izgleda ovako: A+ 2B+ CČDE+ 2FGI+ 3L+ 2MNP+ R+ 2SŠ = ACČDER+ 2BFGIMNPSSŠ+ 3L i predstavlja popis država u tablici.

2.2.1. Primjer vježbe s parovima riječi

Vježba: PAROVI RIJEČI

Radi se o vježbi za slonovsko pamćenje. Tehnika razvrstavanja riječi u parove vrlo povoljno utječe na pamćenje kada je potrebno zapamtiti više od deset stvari. Dvadeset sedam država složili smo u parove kako bismo ih lakše zapamtili.

1.	AUSTRIJA	BEČ
2.	BELGIJA	BRUXELLES
3.	BUGARSKA	SOFIJA
4.	CIPAR	NIKOZIJA
5.	ČEŠKA	PRAG
6.	DANSKA	KOPENHAGEN
7.	ESTONIJA	TALLINN
8.	FINSKA	HELSINKI
9.	FRANCUSKA	PARIZ
10.	GRČKA	ATENA
11.	HRVATSKA	ZAGREB
12.	ITALIJA	RIM
13.	IRSKA	DUBLIN
14.	LATVIJA	RIGA
15.	LITVA	VILNIUS
16.	LUKSEMBURG	LUXEMBOURG
17.	MAĐARSKA	BUDIMPEŠTA
18.	MALTA	VALLETTA
19.	NJEMAČKA	BERLIN
20.	NIZOZEMSKA	AMSTERDAM
21.	POLJSKA	VARŠAVA
22.	PORTUGAL	LISABON
23.	RUMUNJSKA	BUKUREŠT
24.	SLOVENIJA	LJUBLJANA
25.	SLOVAČKA	BRATISLAVA
26.	ŠPANJOLSKA	MADRID
27.	ŠVEDSKA	STOCKHOLM

Tablica br.: 1: Glavni gradovi Europe poredani po abecedi u paru: (DRŽAVA – glavni grad)

2.2.2. Primjer tehnike pamćenja

RAZMIŠLJAMO U SLIKAMA

Pisani i govorni jezik sastoji se od riječi, koje predstavljaju izvor izražavanja osjećaja, želja i ideja. Ovu činjenicu valja uzeti u obzir prilikom učenja. Naš riječnik čine riječi. Dok nam služe kao ključ za razumijevanje, riječi u nama bude znanje koje prizivamo u sjećanje.

Pri tome trebamo uzeti u obzir činjenicu da je naš mozak sastavljen od desne i lijeve hemisfere. Lijeva hemisfera mozga odgovorna je za govor i racionalnu analizu. U njoj se, naime, odvijaju misaoni procesi koji se temelje na logici, redoslijedu i linearnosti. Načini mišljenja u toj hemisferi koriste se kod govora, pisanja, čitanja i analitičkog određivanja detalja.

U desnoj hemisferi mozga procesi mišljenja više su nasumični, što odgovara neverbalnim načinima razumijevanja i izražavanja. Desna hemisfera stoga je više kreativne prirode i zadužena je ponajprije za glazbene i vizualne dojmove, ritam i glazbeni užitak, kao i za vrijednosti poput ljubavi, odanosti i ljepote.

Želimo li bolje pamtit, možemo si pomoći tako da zamislimo sliku ili povežemo događaje u priču. Jedna od mogućih tehnika su i asocijacije pomoću riječi. Asocijacije predstavljaju najučinkovitiji alat za pamćenje. Ljudi ih prirodnim putem uspostavljamo između različitih dijelovima informacija. No, kada raspoložimo ogromnim brojem informacija, važno je posložiti ih odgovarajućim redoslijedom. Što više poveznica stvorimo između novih i već poznatih informacija, to je lakše prisjetiti se NOVE informacije. Što više putova stvorimo za pamćenje, to ćemo se lakše prisjetiti stvari. Tako su učenici lakše nabrajali države kada su vidjeli njihove zastave. Isto tako bi mogli nazive država naučiti pomoću izrade plana putovanja Europom, u kojem bi kroz priču proputovali čitav kontinent.

3. Zaključak

Budite fantastični putnici kroz život. Kratke priče i naše putovanje kroz pamćenje predstavljaju zadatke pamćenja koji nam pomažu lakše se prisjetiti podataka. Koraci u pamćenju priče ključne su riječi. Zato bismo, dok gradimo priču koju želimo zapamtiti, trebali učiti korak po korak. Na taj ćemo se način priče puno lakše prisjetiti. Puno uspjeha i zabave u učenju moguće je postići i primjenom tehnika pamćenja koje potiču prizivanje asocijacija. Sigurna sam da ćete brzo zavoljeti svaku tehniku koja vam može pomoći pri učenju u životu.

Nastavu smo završili slušanjem melodije koja je zapravo poseban palindrom (Joseph Haydn, Simfonija br. 47 u G-duru) i potpuno se opustili. Zanimljivo je da njegova melodija zvuči jednako svira/sluša li se od početka ili od kraja.

Svi mi, stručni djelatnici bili smo zadovoljni radom učenika tokom nastave. Ne samo što je njihov odaziv bio dobar, izrazili su i želju da se na nastavi održi još više sličnih radionica.

Budimo pozitivni jer negativnost pogoršava naše pamćenje.

Što više poveznica stvorimo između novih i već poznatih informacija, to je lakše prisjetiti se NOVE informacije.

Što više putova stvorimo za pamćenje, to ćemo se lakše prisjetiti stvari.

Što više vježbamo, to bolje pamtimo.

Hvala što ste čitajući moj članak do kraja učinili nešto za sebe – nešto drugačije, nešto više od drugih.

4. Popis literature

- [1.] Kolb, K. (2005). Otroci se zlahka učijo (Leichter Lernen mit Köpfchen und Spaß).
- [2.] Karol J. (2022). Super spomin: popoln program za boljši spomin, bister um in večjo zbranost pri vsaki starosti (Ultimate Memory Magic: The Transformative Program for Sharper Memory, Mental Clarity, and Greater Focus ... at Any Age!).
- [3.] Gamm R. (2008). Izurite svoje možgane: povečajte učinkovitost svojega učenja in pomnjenja (Train your Brain: Die Erfolgsgeheimnisse eines Gedächtniskünstlers).